

Statsforvalteren i Nordland

Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje

Nordland
FYLKESKommUNE

Høydepunkter og nøkkeltall i Nordlands- landbruket i 2022

INNHold:

Bærekraftig matproduksjon og verdiskapning i nord

Det investeres og bygges fjøs

Bruken av Regionale tilretteleggingsmidler og Regionale kompetansehevingsmidler (RT/RK-midlene)

Rullering av Handlingsprogrammet

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)

Oppfølgingsprosjekt for tradisjonelt landbruk

Prosjekt Treindustrialisering i Nordland

Prosjekt Inn på tunet

Prosjekt Urbant landbruk

Statistikk

Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord

Som en del av jordbruksavtalen ble partene i 2022 enige om en ekstra innsats i Nordland, Troms og Finnmark. Målet for satsingen er å styrke produsentmiljøene, motvirke bruksnedgang, øke arealbruken og heve kompetansen i landbruksnæringa og i verdikjeden for mat, samt å utnytte regionale fortrinn og muligheter innen arktisk landbruk. Det er utformet fire arbeidspakker for satsingen: Omlegging fra bås fjøs til løsdrift, økonomi og lønnsomhet, økt bruk av utmarksbeite og økt totalberedskap gjennom økt matproduksjon. Hoveddelen av midlene (17mill. kroner) kommer fra jordbruksavtalen. I tillegg bidrar fylkeskommunene med 4 mill. kroner hver. Ordningen iverksettes i 2023. Troms og Finnmark fylkeskommune har ansvaret for å koordinere arbeidet og alle søknader om støtte skal sendes dit. Det er organisasjoner, kommuner og lag/foreninger innenfor landbruket som kan søke.

Det investeres og bygges fjøs

Det var god etterspørsel etter Investerings- og bedriftsutviklingsmidlene i landbruket (IBU-midlene) til Innovasjon Norge i Nordland i 2022. Av totalt 64,4 mill. kroner ble 9,9 mill. gitt til tilleggsnæringer og 46,7 mill. ble brukt tradisjonelt landbruk. Ca.8 mill. kroner ble overført til 2023. Innovasjon Norge rapporterer at hovedårsaken til at IBU-midlene ikke ble utnyttet fullt ut, er mangel på gode prosjekter. Det er første året IBU-midlene ikke er fulldisponert i Nordland, og dette kan også ha bakgrunn i at Nordland mottok 40% mer midler i 2022 sammenlignet med 2021. Usikkerhet i pengemarkedet med økning av renter og inflasjon kan også ha bidratt til mindre investering- og risikovilje hos gårdbrukerne. Det ble satt i gang to FRAM-program i 2022; FRAM grønn agro og FRAM agro bås fjøs (fokus på grønnsaksproduksjon og overgang fra bås fjøs til løsdrift).

Unstad (UKL) på yttersida av Vestvågøy. Foto: Arne Farup/Statsforvalteren i Nordland

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)

UKL er ei tverrfaglig, felles satsing mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Formålet er å ivareta landskap med store kulturhistoriske og biologiske/økologiske verdier. Midlene kan blant annet brukes til å ivareta og formidle verdiene i kulturlandskapet. På fylkesplan følges UKL-satsinga opp av Statsforvalteren sammen med fylkeskommunen og Sametinget. I 2022 var det 4 UKL-områder i Nordland: Engan-Ørnes og Kjelvik (Sørfold), Blomsøy-Hestøy og Skålvær (Alstahaug), Engeløya (Steigen) og Røst. Fra 2023 kommer også yttersida av Vestvågøy med. Dette UKL-området vil omfatte bygdene Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik.

Bruken av Regionale Tilretteleggingsmidler og Regionale Kompetansehevingsmidler (RT/RK-midlene)

Søknadsrunden på RT og RK-midlene som fylkeskommunen selv disponerer var i 2022 ikke optimal i den forstand at det ikke kom inn søknader på større prosjekter som går over tid. Den viktigste grunnen til dårlig søkertilfang skyldes trolig at dette var et år der alle hadde fokus på rullering av handlingsprogrammet for en ny periode, de fleste tiltakene i det gamle var gjennomført og at det gikk litt tregt for mange å komme i gang igjen etter flere år med pandemi. Av den gitte rammen på 3.900.000 ble 2.598.500 disponert til 20 prosjekter. Ikke disponerte midler ble overført til 2023.

Rullering av Handlingsprogrammet

Store deler av 2022 ble brukt til å rullere Handlingsprogram for regional plan landbruk. Det ble lagt opp til en prosess der alle kommuner, faglag, øvrige organisasjoner tilknyttet landbruket, FoU-institusjonene og virkemiddelapparatet med flere, fikk bidra inn på forskjellige måter. Resultatet ble et dynamisk og innovativt Handlingsprogram som ble vedtatt på fylkestinget i februar. Handlingsprogrammet som består av tre strategiområder; Landbruk som næring, landbruk og samfunn og landbruk og arealforvaltning, består nå av 43 små og store tiltak som sammen blant annet skal bidra til økt matproduksjon og verdiskaping.

Oppfølgingsprosjektet for tradisjonelt landbruk

Statsforvalteren følger opp regional plan gjennom ett stort prosjekt for tradisjonelt landbruk som avsluttes i 2024. Hovedmålet med prosjekt er: økt kunnskap og kompetanse om produksjon og bruk av biogass, økt bruk og bedre utnyttelse av beiteressursene, økt produksjon av potet, bær og grønnsaker, og økt kompetansen om næringsutvikling i kommunene. I 2022 jobbet prosjektet bredt og har gjennomført flere kurs, webinarer, kampanjer og studieturer med høy deltakelse og gode tilbakemeldinger. Prosjektet skal også gjennomføre flere aktiviteter i 2023.

Studietur med tema fornybar energi 2022. Foto: Signe Pedersen/Statsforvalteren i Nordland

Prosjekt Treindustrialisering i Nordland

I desember 2022 startet Statsforvalteren i Nordland prosjektet «Treindustrialisering i Nordland». Prosjektet skal bidra til økt industrialisering og økt grad av videreforedling av de store skogressursene i Nordland. Prosjektet støttes av Innovasjon Norge, og avsluttes i 2025. Målgruppa er gründere og etablerte virksomheter innen treindustri, og kommuner med interesse for økt bruk av tre og som jobber med næringsutvikling basert på skogressursene. Det skal blant annet kartlegges og gjennomføres en SWOT-analyse av dagens treindustri i Nordland. Det skal også arrangeres møteplasser for kommunalt ansatte, kommunal ledelse og næring. Her settes det søkelys på skogen som ressurs, hvordan aktørene i verdikjeden kan være en bidragsyter til å etterspørre og fremme ressursutnyttelsen, og hvordan industrien kan videreutvikle seg.

Prosjekt Urbant landbruk

Bodø kommune er godt i gang med sin prosjektsatsing knyttet til urbant landbruk. Som en del av dette arbeidet ble Bodø lansert som den første byen i Nord-Norge på det nasjonale nettstedet www.urbantlandbruk.no, der ulike aktører innenfor urbant landbruk i området presenteres. I tillegg er det opprettet en kommunal tilskuddsordning for urbant landbruk i Bodø og kommunen har også fokus på lokalmat og bærekraft gjennom innkjøp til egne serveringssteder.

Prosjekt Inn på tunet

Hadsel, Meløy, Sortland og Vågan har deltatt som pilotkommuner i det nasjonale Inn på tunet-løftet de siste årene. Kommunene har bidratt med viktig kunnskap om barrierer som kommunene opplever når de skal kjøpe Inn på tunet-tjenester. Følgeforskning tilknyttet prosjektet har bl.a. avdekket at økonomi ikke er den største barrieren for kjøp av Inn på tunet-tjenester, men organisering og forankring i kommunen. Pilotprosjektet har blant annet resultert i at alle pilotkommunene nå har godkjente tilbydere av Inn på tunet-tjenester, mot bare to av kommunene ved oppstart. I Nordland for øvrig er det en markant økning i antall Inn på tunet-gårder, som betyr at flere kommuner i Nordland benytter Inn på tunet som et supplement til tjenestene som tilbys innbyggerne

Inn på tunet. Foto: Kathrine Pedersen/Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa

Landbruket i Nordland i tall

	2007	2021	2022	Endring (21-22)
Landbrukseiendommer- drift og ressurser				
Antall foretak med aktiv jordbruksdrift	2 630	1 840	1 822	-1,0 %
Jordbruksareal i drift (i dekar)	605 700	545 624	543 479	-0,4 %
Produktiv skogsmark, daa (tilvekst > 0,1 m ³ /dekar)	5 800 000	5 074 111	6740 000	32,8 %
Avvirkning skog, solgt, (tall fra virkesdatabasen i m ³)	141 700	206 322	203 406	-1,4 %
Planting skog (i dekar)	5 200	5 172	6 313	22,1 %
Rydding og avstandsregulering skog (i dekar)	5 100	1 539	876	-43,1 %
Skogsveier ferdigbygd (i km)	19	9	8	-11,1 %
Produksjon				
Kumelk, levert til meieri (i mill. liter)	109,2	104,0	98,4	-5,4 %
Geitemelk, Levert til meieri (i mill. liter)	1,7	2,0	2,0	0 %
Kjøtt fra storfe, sau og gris (i tonn)	13 200	14 363	14 789	3,0 %
Potet (i dekar)	3 080	1 635	1 569	-4,0 %
Melkekvoter				
Grunnkvote for kumelk (i mill. liter)		110,2	110,1	-0,1 %
Grunnkvote for geitemelk (i mill. liter)		2,3	1,6	-30,4 %
Disponibel kvote for kumelk (i mill. liter)		117,0	109,3	-6,6 %
Disponibel kvote for geitemelk (i mill. liter)		2,2	2,3	4,5 %
Dyretall				
Melkekyr	17 995	14 604	14 216	-2,7 %
Ammekyr	3 883	6 580	6 431	-2,3 %
Vinterfora sauer	90 465	76 656	74 897	-2,3 %
Melkegeiter	3 146	3 326	3 402	2,3 %
Avlspurker (med minst 1 kull)	2 314	1 823	1 864	2,2 %
Høner	61 008	91 183	90 555	-0,7 %
Økologisk landbruk				
Antall økologiske driftsenheter	114	81	82	1,2 %
Økologisk areal (i % av smalet jordbruksareal)	4,4 %	4,0 %	4,1 %	2,5 %
Økologisk areal (i dekar)	21 520	19 962	20 160	1,0 %
Karensareal -under omlegging (i dekar)	4 631	1 925	1 948	1,2 %
Rovvilt				
Erstattet tap som følge av rovvilt, antall lam	3 097	2 162	2 146	-0,7 %
Erstattet tap som følge av rovvilt, antall sau	622	462	410	-11,3 %
Utbetalt erstatning (i 1000 kr)	7 350	7 395	7 554	2,2 %

Tilskuddsordninger i landbruket i Nordland¹

Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket				
Produksjonstilskudd (PT)	452 000	687 789	904 561	31,5 %
Avløsertilskudd ved ferie og fritid	84 800	78 507	85 010	8,3 %
Miljøvirkemidler i jordbruket				
Regionale miljøtilskudd (RMP)	17 300	25 500	27 800	9,0 %
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	7 520	6 500	6 800	4,6 %
Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)		3 700	3 530	-4,6 %
Verdensarvområde Vegaøyen		1 800	1 500	-16,7 %
Tilskudd til drenering av jordbruksjord		5 000	5 000	0 %
Andre tilskuddsordninger i jordbruket				
Tilskudd til avløsning ved sykdom mv.		6 576	6 572	-0,1 %
Tilskudd til tiltak i beiteområder		1 400	1 800	28,6 %
Tilskudd til viltformål		868	1 121	29,1 %
Tilskudd i skogbruket				
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) – skogkultur	2 600	3 000	2 900	-3,3 %
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) -skogsveier	4 500	3 500	3 100	-11,4 %
Tilskudd til skogbruksplan	1 100	300	2 800	833,3 %
Investeringsmidler				
Tradisjonelt landbruk + tilleggsnæringer	27 300	41 500	60 000	44,6 %
Utviklings- og kompetansemidler				
Tilretteleggingsmidler (RT-midler)	4 000	3 430	3 100	-9,6 %
Regionale kompetansemidler (RK-midler)	429	990	800	-19,2 %
Tilskudd til viltforvaltning		800	900	12,5 %

¹Tallene under årene viser tildelt tilskudd i 1000 kr